

Дзвінскі ўзгорак

Кроч на свой родны,
дзвінскі ўзгорак,
каб глядзець у будучую сінь

ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА ВІЦЕБСКАГА РАЁНА, №13 (13)
КАСТРЫЧНІК 2014 ГОДА

НАВАБУДЫ

ЧЫЯ ГЭТА БУДОЎЛЯ, ЧЫЙ ГЭТА ДОМ?

Будаўнікі невядомага аб'екта ў вёсцы Лужасна Віцебскага раёна перагарадзілі праезд да дамоў жыхароў бетоннымі плітамі.

На днях жыхарцы вёскі Лужасна Галіне Жураўлёвай павінны былі прывезці дровы, замяніць газавы балон, аднак у абодвух выпадках кіроўцы вымушана разварочваліся, а жанчына заставалася ні з чым. Праезд у завулку да дома № 18 па вуліцы М.Лынькова і да суседніх зямельных участкаў апынуўся перакрыты бетоннымі плітамі, які 17 верасня гэтага года выгрузілі будаўнікі.

Адстойваць зямлю мясцовым жыхарам прыходзіцца не ў першы раз. Як абвяшчае афіцыйны адказ за подпісам намесніка старшыні аблвыканкама Э.Дземьянова аб разглядзе калектыўнага звароту ў рэдакцыю «Савецкай Беларусі» па пытанні канфіскацыі зямельных участкаў для будаўніцтва дамоў, квартал шматкватэрнай жылой забудовы ў Лужасна, які складаецца з 4 дамоў, быў распрацаваны УП «Інстытут Витебсксельстройпроект» у адпаведнасці з нормамі праектавання. Размяшчэнне забудовы на названай тэрыторыі аблвыканкам палічыў мэтазгодным з пункту гледжання кампактнай арганізацыі асяроддзя пражывання і якія дазваляюць зэканоміць значныя сродкі на развіццё інжынерна-транспартнай інфраструктуры. Разам з тым, паведамлялася ў дакуменце, бяручы пад увагу шматлікія звароты, у пачатку 2012 года было вырашана адмяніць будаўніцтва двух жылых дамоў з наяўных у праектнай дакументацыі чатырох.

- Я асабіста ездзіў на прыём да тагачаснаму міністра архітэктуры і будаўніцтва Анатоля Нічкасава як прадстаўнік грамадскасці, - распавядае сын Галіны Іванаўны Уладзімір. - І ў аблвыканкаме нас прынялі, выслухалі, усе патрабаванні прызналі абгрунтаванымі і пагадзіліся выканаць. Але цяпер на чале ведамства другі міністр, і там, відаць, вырашылі, што пра дасягнутыя дамоўленасці можна забыцца.

Жураўлёвы падкрэсліваюць, што без якіх-небудзь узгадненняў з мясцовымі жыхарамі ў пачатку ліпеня гэтага года было адноўлена будаўніцтва дома і хуценька, без уліку інтарэсаў уласнікаў зямельных участкаў, складзены новы план, з якім забудоўшчык не даў людзям азнаёміцца да пачатку прац. Паабяцалі, праўда, згаданую дарогу не блакаваць, ды толькі атрымалася з дакладнасцю да наадварот, і цяпер выключана магчымасць праезду не толькі асабістага аўтатранспарту, але таксама камунальных і аварыйна-выратавальных службаў.

Галіна Іванаўна паказвае таксама на парушэнне права фізічных асоб на спрыяльнае асяроддзе пражывання, якое прадугледжвае іх удзел у горадабудаўнічым планаванні развіцця тэрыторый, у тым ліку населеных пунктаў (згодна з артыкулам 4 Закона «Аб архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь»).

Прапанова старшыні Мазалаўскага сельскага Савета Леаніда Дубіны аб будаўніцтве часовай дарогі па беразе Дзвіны, на яе думку, не вырашае праблемы, так як гэта магчыма толькі ў вельмі абмежаваных умовах, што дазволіць праехаць толькі легкавой машыне.

- Мне патрэбны дровы і сена на зіму, газавы балон, планую куплю будаўнічых блокаў - усё гэта патрабуе выкарыстання грузавы тэхнікі, у тым ліку прычапной, - кажа Г.Журавлева. - Нам ня праезд да дома заблакавалі, а перакрылі дарогу жыцця.

Здавалася б, дастаткова адсунуць злашчасныя блокі на паўтара-два метры, і пытанне вырашыцца сам сабой. Тым больш, што будаўнікоў прасілі па-добраму прыбраць пліты, але тыя, будучы радавымі работнікамі, без ўказанні звыш катэгарычна адмовіліся што-небудзь рабіць. Аднак узнікае пытанне: а хто дазваляў вам класці сюды пліты, паважаныя будаўнікі? На жаль, няма адказу. Як няма і пашпарта будучага аб'екта, дзе можна было б даведацца, каму прад'яўляць прэтэнзіі за здарэнне. Прычым побач цяпер будуецца дом, дзе такі пашпарт ёсць!

Мы спадзяемся, што зварот нашых чытачоў не стане голасам таго, хто кліча ў пустэльні, і кампетэнтныя асобы выкажуць сваё меркаванне з нагоды сітуацыі, якая склалася.

Віталь Шыянок
«Віцьбічы»

Чытайце сайт Віцебскага раёна: http://vicebskreg.by

КРАДЗЁЖ БЮДЖЭТА

МАХЛЯРСТВА ПРЫ РАМОНЦЕ ДАРОГ

Прадпрымальнік ў Віцебскім раёне вывеў у ценявы абарот паўмільярда рублёў, праводзячы рамонт дарог па замове мясцовых камунальнікаў, паведамляе прэс-служба Камітэта дзяржкантролю Беларусі.

Індывідуальны прадпрымальнік выканаў рамонт дарожнага пакрыцця на 13 аб'ектах у сельскіх населеных пунктаў. Работы коштам 476.700.000 рублёў былі аплачаны з бюджэту.

Аднак падрадчык не прад'стаўляў заказчыку - "Витрайкомхозу" - звестак аб наяўнасці задзейнічаных будаўнічых машын, абсталявання і механізмаў, транспарту, тэхналагічнага абсталявання. Працы ў асноўным праводзіліся з прыцягненнем тэхнікі дарожных арганізацый, якія працавалі па суседстве, без заключэння дагавораў яе арэнды.

Выяўлена, што рамонт выконваўся не цалкам і з парушэннем тэхналогіі яго вытворчасці - без прымянення ўсіх прадугледжаных расцэнкамі машын і механізмаў (дарожных каткоў, палівальнай машыны і інш.).

Гэта прывяло да няякаснага рамонту. Так, у вёсцы Добрына ўжо праз чатыры месяцы спатрэбілася паўторна за кошт бюджэту праводзіць бягучы рамонт дарожнага пакрыцця. Першы рамонт абыйшоўся ў 92,3 млн рублёў, другі - 34,5 млн рублёў.

У 2013 годзе індывідуальны прадпрымальнік не здзяйсняў аплату за будматэрыялы і арэнду тэхнікі з разліковага рахунку, абольшую частку грашовых сродкаў зняў наяўнымі ў выглядзе асабістага даходу. Такім чынам, грошы былі выведзены ў ценявы абарот.

Па матэрыялах праверкі Камітэта дзяржкантролю Віцебскай вобласці праваахоўныя органы праводзяць праверку.

TUT.BY

НЕРУХОМАСЬЦЬ

КОЛЬКІ КАШТУЕ ЗЯМЛЯ ПАД ВІЦЕБСКАМ?

Жадаючых набыць зямельныя ўчасткі ў Кастрычніцкім сельсавеце Віцебскага раёна не зьмяншаецца. Большая частка вылучаюцца чаргавікам - маюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў для індывідуальнага будаўніцтва, некаторыя прадаюцца з аўкцыёну.

У гэтым годзе з-пад малатка аўкцыяніста сышло 15 сотак зямлі ў вёсцы Сакольнікі. Аўкцыёнер заплаціў за іх 102 мільёны рублёў. 11 сотак за 95 млн. рублёў прададзеныя ў весцы Шапуры. Атрыманыя сродкі з аўкцыёнаў накіроўваюцца на добраўпарадкаванне населеных пунктаў.

- У лістападзе-снежні на продаж выстаўляюцца чарговыя два ўчастка ў вёсцы Шапуры, а да вясны прапануем столькі ж у Сакольніках, - паведаміў старшыня Кастрычніцкага сельскага выканкама Вячаслаў Грыбанаў.

Для размяшчэння камерцыйнай нерухомасці - для будаўніцтва лагістычных цэнтраў прапануюцца ўчасткі на 2 і 7 км ад Воранаўскага кольцы у бок аэрапорта (138 і 95 га адпаведна), на аўкцыёне «Віцебскаблмаёмасьць» кошты пакуль не вызначыліся.

Таксама для размяшчэння розных вытворчых аб'ектаў плошчай ад 0,15 да 20 га рознага прызначэння - прадпрыемстваў гандлю, паслуг, лагістыкі і прамысловых будынкаў і збудаванняў у раёне аэрапорта, вёсак Барышына, Андронавічы, Яроміна, Косава, Асінаўка, Сакольнікі, пасёлка Віцьба і АГ Вароны і Кастрычніцкая.

Для інвестыцыйнага праекта ў Віцебскім раёне прапануецца толькі будаўніцтва таварнага свінагадоўчага рэпрадуктара і цэха па вытворчасці камбікармоў паблізу н.п.Мішуткі Вымнянская сельсавета на 32,34 га зямельны участку з неабходнасцю пабудаваць таксама пад'язную дарогу, ЛЭП і газапровад. Інвестары, на жаль, пакуль не стаяць у чарзе за такім "ласым" участкам віцебскай зямлі.

К.Адамаў

ЗАРОБКІ

АБАВЯЗАК - РАЗЛІЧЫЦЦА З РАБОТНІКАМІ

Каля 30 арганізацый Віцебскай вобласці своечасова не выплацілі сваім работнікам заработную плату.

За несвоечасовую выплату заработнай платы ў студзені - жніўні бягучага года да адміністрацыйнай адказнасці на Віцебшчыне прыцягнуты 569 юрыдычных і 541 службовая асоба, у тым ліку на падставе інфармацыі, якая паступіла з органаў Камітэта дзяржаўнага кантролю - 109 юрыдычных і столькі ж службовых. Па дадзеных кантрольнага ведамства, да 1 верасня своечасова не разлічыліся з працаўнікамі ў 28 арганізацыях на суму 10 500 000 000 руб.

КДК вобласці трымае гэтае пытанне на кантролі. Адкрыта пастаянна дзеючая «гарачая лінія»: паведамленні аб парушэннях тэрмінаў выплаты заработнай платы прымаюцца па тэлефонах у Віцебску - 36 45 33 і 36 34 15.

Таццяна Гарнавых
"Віцебскія весці"

ПРЫДАРОЖНЫ СЭРВІС

РЭКАНСТРУІРАВАЛІ АЗС

У Віцебскім раёне рэканструявалі аўтазаправачную станцыю № 11 РУП «Беларуснафта-Віцебскаблнафтапрадукт». Праведзены тут комплекс будаўніча-мантажных і інжынерных работ надаў «запраўцы» новае аблічча і еўрапейскае дыханне, і ў дадатак да ранейшага найменні падпісалася слова «шматпаліўная».

Такі аб'ект чацвёрты па ліку, пабудаваны і рэканструяваны РУП «Беларуснафта-Віцебскаблнафтапрадукт» ў Віцебскім раёне за ўсю гісторыю і пяты ў вобласці ў бягучым годзе. Выканаўчая ўлада заўсёды вітае адкрыццё такіх збудаванняў, якія павялічваюць фінансавы паказчык раёна, тым больш, што ўжо тры «запраўкі» «Беларуснафта-Віцебскаблнафтапрадукт» ва ўсім аб'ёме тавараабароту раёна займаюць 10%. Пра гэта на цырымоніі адкрыцця казала намеснік старшыні Віцебскага райвыканкама Ксенія Карабач.

На ўрачыстым мерапрыемстве «перарэзання стужачак» дырэктар РУП «Беларуснафта-Віцебскаблнафтапрадукт» СяргейСтаравойтаўпадкрэсліў,што абноўлены аб'ект абсталяваны сучасным тэхналагічным абсталяваннем, цалкам адпаведным ўсім стандартам бяспекі і якасці аказання паслуг. Ён акцэнтаваў увагу на тым, што аўтазаправачная, таксама як і ўсе астатнія, узведзена за кошт сродкаў прадпрыемства. На яе «рэаніміраванне» было выдаткавана 25 мільярдаў рублёў. Галоўны інжынер фірмы-падрадчыка ААТ «Промэнергострой» Аляксандр Пучкоўскі звярнуў увагу на тое, што пры нарматыўным тэрміне будаўніцтва 8 месяцаў працы былі зроблены за крыху болей тры месяцы. У той жа час ён выказаў упэўненасць, што акцыянерная таварыства будзе і ў далейшым рэалізоўваць з канцэрнам падобныя праекты.

Па словах намесніка дырэктара «Беларуснафта-Віцебскаблнафтапрадукт» Аляксандра Капшуля, праведзены комплекс работ якасна змяніў аўтазаправачную станцыю, узвядзенне якой дазволіла стварыць 15 новых працоўных месцаў. Устаноўленыя новыя двухбаковыя паліваразадатачныя калонкі дазваляюць аднчасова абслугоўваць некалькі аўтамабіляў. Для зручнасці кліентаў вызначаны ўсе віды разлікаў за нафтапрадукты. У суткі аматары пракаціцца могуць «заліць» свае машыны бензінам з розным актанавым чыслом і дызельным палівам 375 раз, таксама вырабіць 125 запраўак звадкаваным газам. Для ўсіх марак аўтамабіляў створаны працуе стацыянарны пост бясплатнай падпампоўкі шын, ёсць пыласос.

Да таго ж тут кругласутачна функцыянуе крама з гандлёвай залай і кафетэрый агульнай плошчай больш за 96 квадратных метраў. Яго асартыментны пералік налічвае больш за паўтары тысячы найменняў розных відаў неабходных харчовых і прамысловых тавараў, а таксама тавары для аўто. Прадугледжаны санітарны блок для наведвальнікаў, у тым ліку і для фізічна аслабленых асоб.

По матэрыялах "Жыццё Прыдзвіння"

ЗДАРЭНЬНЕ

ЗНОЎ ГАРАЦЬ ДАЧНЫЯ ДОМІКІ

Амаль кожны дзень у Віцебскай вобласці адбываюцца узгарання: дамоў, дачных хатак, лазняў, а цяпер яшчэ гараць аўтамабілі, што знаходзіць адлюстраванне ў зводцы Віцебскага ОУМНС.

У садовым таварыстве «Дарожнік» ў вёсцы Забалоцінка 5 кастрычніка ў 14.04 загарэўся дачны дом памерамі 10х7 метраў. У выніку ўзгарання знішчаны дах, пашкоджана столевае перакрыцце, сцены, маёмасць. Супрацоўнікі следчага аддзела ўсталёўваюць прычыны пажару.

У гэты ж дзень у Віцебску ў 22.21 па вуліцы Воінаў-Інтэрнацыяналістаў гарэлі аўтамабілі. У легкавым аўтамабілі «Мазда 626» пашкоджана пярэдняя частка кузава, салон. У легкавым аўтамабілі «Мэрсэдэс-Бенц» пашкоджаныя пярэдняе крыло, бампер, кола. Як мяркуецца, прычына пажару - падпал неўсталяванай асобай. Пытанне ўзбуджэння адміністрацыйнай або крымінальнай вытворчасці пакуль не ставілася перад праваахоўнікамі і следчымі органамі.

К.Адамаў

КАРОВЫ ПАД ЦЯГНІКОМ

У выніку наезду дызель-цягніка Полацк - Віцебск смяротна траўмаваныя 8 кароў аднаго з сельскагаспадарчых прадпрыемстваў Віцебскага раёна, 4 жывёл параненыя, паведаміў памочнік Віцебскага транспартнага пракурора Андрэй Сухарукаў.

Надзвычайнае здарэнне на стальной магістралі адбылося другога кастрычніка каля дзесяці гадзін вечара на перагоне Грышаны - Віцебск, паблізу вёскі Грышаны. Рухомым саставам было ўжыта экстранае тармажэнне, каб прадухіліць наезд на статак кароў.

Прычыны знаходжання жывёл на чыгуначных шляхах высвятляюцца.

Пракурорскі работнік нагадвае, што ў адпаведнасці з арт. 933 Грамадзянскага Кодэкса Рэспублікі Беларусь шкода, прычыненая маёмасці юрыдычнай асобы, падлягае кампенсацыі ў поўным аб'ёме асобай, якая нанесла шкоду.

Таццяна Діканава "Жыццё Прыдзвіння"

БЯСПЕКА

СОТНІ ВЫБУХОВАНЕБЯСПЕЧНЫХ ПРАДМЕТАЎ АБЯСШКОДЖАНЫ

Некалькі соцень выбухованебяспечных прадметаў выяўлена пад Віцебскам на бягучым тыдні. Усе выбухованебяспечныя прадметы абясшкоджаны групай размініравання в/ч 5524, паведамляе прэс-служба МУС.

Паблізу вёскі Бандары Віцебскага раёна ў поле пры вытворчасці сельскагаспадарчых работбылі выяўлена 28 артылерыйскіх снарадаў, 203 выбухоўніка да іх, 67 мінамётных мін і 115 гранат часоў Другой сусветнай вайны.

Раней на гэтым тыдні падобную знаходку зрабілі каля вёскі Макарава Віцебскага раёна: каля вёскі ў лясным масіве былі выяўленыя 53 артылерыйскія снарады, ручная граната і артылерыйскі узрывальнік часоў той жа эпохі.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

НОВЫ ТЭЛЕКАНАЛ ПАЧЫНАЕ ВЯШЧАННЕ

З 27 кастрычніка пачынае вяшчанне тэлеканал "Віцебск". З гэтага дня мясцовае тэлебачанне не будзе запрашаць сеткавых партнёраў на свой створаны яшчэ ў 1997 годзе канал, а 17 з паловай гадзін у суткі стане прапаноўваць гледачам вобласці толькі ўласную прадукцыю.

«Гэта сямейны, хатні, мясцовы канал пра тое, што адбываецца ў Віцебску і кожным кутку вобласці», - так ахарактарызавала канцэпцыю дырэктар тэлерадыёкампаніі "Віцебск" Алена Панцюхова. Стаўку журналісты робяць на навіны. Яны будуць выходзіць у эфір кожную гадзіну. Прычым звыклы гледачам «Віцебскі веснік» будзе чаргавацца з уключэннем «Радыё-Віцебск», студыя якога з гэтага часу таксама ператвараецца ў тэлепавільён.

Менавіта 27 кастрычніка канал прэзентуе гледачам у прамым эфіры штовечар праграму ў жанры тэлевізійнага кафэ. Кожны з дзесяці вядучых будзе запрашаць у студыю самых розных людзей, каб абмеркаваць, якім быў пражыты дзень, што ўсхвалявала і пакінула след. Вопытных, вядомых гледачамі вядучых дапоўніць крэатыўная моладзь.

З наступнага панядзелка ўключайце тэлеканал з лагатыпам «Віцебск»!

Вера МУРАШКІНА «Віцьбічы»

АПЫТАНЬНЕ

РОСТ ПРАРАСЕЙСКА АРЫЕНТАВАНЫХ БЕЛАРУСАЎ СПЫНІЎСЯ

Гэта паведаміў кіраўнік цэнтру «Беларуская аналітычная майстэрня» (BAW; Варшава) Андрэй Вардамацкі, які прыняў удзел у прэзэнтацыі BAW ў рамках чацьвёртага Міжнароднага кангрэса дасьледнікаў Беларусі, які праходзіць 3-5 кастрычніка ў Коўне (Літва). Гэты працэс спыніўся ў чэрвені, дадаў сацыёляг.

Паводле яго словаў, падзеі ва Украіне ўплываюць нават на эканамічнае самаадчуваньне беларусаў. «Так, у лістападзе-сьнежні 2013 году, калі не адбывалася аб'ектыўна ніякіх эканамічных зьменаў, эканамічнае самаадчуваньне беларусаў пачало паляпшацца. Падзеі на Майдане вырабілі такі эфэкт, што жыцьцё ў Беларусі стала адчувацца як асабліва стабільнае. Хоць аб'ектыўна, з пункту гледжаньня інфляцыі, узроўню заробкаў і коштаў, нічога не зьмянілася. Але суб'ектыўнае ўспрыманьне гэтых працэсаў палепшылася», — адзначыў Вардамацкі.

Паводле сацапытаньняў, са студзеня да чэрвеня ішоў «упэўнены, паступальны працэс павелічэньня прарасейскіх арыентацыяў». «Ён спыніўся ў чэрвені, далейшыя нашыя вымярэньні гэта пацьвердзілі. Ён спыніўся на досыць высокім узроўні: парадкам дзьве трэціны беларусаў лічаць, што саюз з Расейскай Фэдэрацыяй лепш, чым саюз з ЭЗ», — паведаміў сацыёляг.

На думку Вардамацкага, на спыненьне павелічэньня колькасьці прарасейска настроеных беларусаў паўплывала некалькі фактараў. Першы зьвязаны з стомленасьцю ад успрыманьня «адной плыні інфармацыі», калі беларусы сталі зьвяртаць увагу і на «іншыя плыні». «Адбываецца аналіз плыняў інфармацыі з Расеі і іншых плыняў (замежных, незалежных беларускіх сродкаў масавай інфармацыі, інтэрнэту)», — адзначыў сацыёляг.

Другая прычына, па яго словах, зьвязана з эфэктам «адмоўнай адаптацыі». Так, калі на працягу працяглага часу людзям даказваюць правільнасьць нейкіх падзеяў ці дзеяньняў нейкай асобы, яны перастаюць верыць у гэтыя сьцьвярджэньні. «Таму пераможныя рэляцыі таго ж расейскага ТБ пачынаюць успрымацца па-іншаму», — канстатаваў Вардамацкі.

Нарэшце, трэцяя прычына зьвязана з тым, што частка беларусаў, «якая была або магла быць арыентавана» на падтрымку Расеі, напоўніла «рэзэрвуар». Гэты рэзэрвуар ужо запоўнены — «засталіся людзі з процілеглым меркаваньнем», дадаў кіраўнік Беларускай аналітычнай майстэрні.

БелаПАН

БЕЛАРУСКА-РАСЕЙСКІЯ АДНОСІНЫ

ЯК ВІЦЬ ВЯРОЎКІ З ПУЦІНА

Наступным годам Беларусь атрымае ад Расеі шчодры падарунак — ня менш як 2,5 млрд даляраў. Своеасаблівая гуманітарная дапамога Лукашэнку да прэзыдэнцкіх выбараў.

Падкрэсьлім: гэта менавіта падарунак. Не крэдыт, які сёлета атрымала Беларусь. Ніякімі пагадненьнямі Расея не абавязаная даваць такія грошы саюзьніку. Перамены ў падатковай сыстэме — гэта ўнутраная справа кожнай краіны Мытнага саюзу, яны не рэгулююцца дакумэнтамі гэтага аб'яднаньня, ва ўсялякім разе, на цяперашнім этапе. Уласна кажучы, падатковы манэўр у Расеі часткова і ажыцьцяўляецца дзеля таго, каб нэўтралізаваць прэтэнзіі Беларусі («гандаль без абмежаваньняў і выключэньняў»), легалізаваць адмову Масквы падтрымліваць беларускі нафтавы афшор. І цяперашняя згода РФ кампэнсаваць Менску страты — гэта проста прэмія Беларусі за згоду стаць удзельніцай Эўразійскага эканамічнага саюзу (ЭАЭС).

Самае цікавае, што Беларусь атрымала згаданую прэмію двойчы ў 2014 годзе. Вясной, перад падпісаньнем дамовы аб утварэньні ЭАЭС, Менск жорстка патрабаваў, каб мыта на нафтапрадукты, якое Беларусь пералічвае ў расейскі бюджэт, засталося ў беларускім бюджэце. Лукашэнка ставіў гэтае пытаньне ў форме амаль што ўльтыматуму. Маўляў, Менск падпіша пагадненьне аб утварэньні ЭАЭС толькі пры ўмове, што Расея пагодзіцца задаволіць патрабаваньне Беларусі. Выступаючы 22 красавіка ў Нацыянальным сходзе з пасланьнем, Лукашэнка заявіў: «Я скажу маім гасьцям і калегам, ці жадаюць яны ствараць саюз, ці не... Давайце прыбярэм усялякія абмежаваньні. Але калі гатовыя сёньня толькі падпісваць дамову, а абмежаваньні прыбраць праз 10–15 гадоў, то вось тады і падпішам».

Масква тады паддалася на шантаж і пайшла на саступкі. За подпіс Лукашэнкі Расея пагадзілася,кабнаступнымгодам палова аб'ёму мыта за экспарт нафтапрадуктаў заставалася ў беларускім бюджэце (гэта каля 1,5 млрд даляраў). Таксама РФ пацьвердзіла сваё абяцаньне выдзеліць Беларусі крэдыт у памеры 2 млрд даляраў. Грошы былі пералічаныя ў верасьні, праўда, у расейскіх рублях. Акрамя таго, Менск атрымаў згоду Масквы на павелічэньне паставак нафты на беларускія НПЗ наступным годам, а таксама дамогся права прадаваць на расейскім рынку вырабленыя ў Беларусі аўтамабілі Geely.

І вось цяпер, спасылаючыся на падатковы манэўр у Расеі, беларускае кіраўніцтва заявіла, што не ратыфікуе дамову аб утварэньні ЭАЭС, пакуль Масква не кампэнсуе Беларусі страты ад гэтай эканамічнай апэрацыі. І што вы думаеце? Расея пагадзілася. Цяпер усё мыта за экспарт нафтапрадуктаў застанецца ў Беларусі, што ацэньваецца як 2,5 млрд даляраў дадатковых паступленьняў у беларускі бюджэт наступным годам. Нядрэнны падарунак Лукашэнку да прэзыдэнцкіх выбараў.

Прадаць два разы адзін і той жа тавар — згоду стаць удзельнікам ЭАЭС — гэта вышэйшы пілятаж. Больш за тое, Беларусь ратыфікавала дамову аб стварэньні Эўразійскага эканамічнага саюзу з заявай, якая фактычна закладае міну пад існаваньне самага гэтага інтэграцыйнага аб'яднаньня…

У перакладзе на нармальную мову ўсё гэта азначае: мы будзем выконваць пагадненьні ЭАЭС толькі пры ўмове, што Расея будзе нам плаціць столькі, колькі мы скажам!

Гэтай заявай Беларусь фактычна зводзіць на нішто ўсе пагадненьні ў рамках гэтага саюзу, увогуле ўвесь праект ЭАЭС. Цікава, як на ўсё гэта адрэагуе Расея?

Сёньня на Захадзе вялікая праблема з тым, як паўплываць на Пуціна. Лічыцца, што зь ім немагчыма дамовіцца. А вось Лукашэнка паказаў, што, аказваецца, з Пуціна можна вяроўкі віць. Толькі калі ведаць як. Лукашэнка можа арганізаваць у Менску курсы павышэньня кваліфікацыі па працы з кіраўніцтвам Расеі. І браць за гэта цьвёрдай валютай.

(скарочана)

Валер Карбалевіч
"Радыё Свабода"

НАШЫ МЕЖЫ

ШТО БАРОНІЦЬ КРАІНУ МАЦНЕЙ АРМІІ…

Аляксандр Лукашэнка распавядае пра "класныя творы" Васіля Быкава, а таксама выказваецца за павелічэнне колькасці гадзін на выкладанне беларускай мовы у агульнаадукацыйных школах. Аб тым, што азначае такі паварот улады ў бок беларускамоўнасці, распавядае пісьменнік Уладзімір АРЛОЎ.

«Васіль Быкаў не быў маім прыхільнікам, але ў яго ёсць класныя творы — тое, што мы і нашы дзеці павінны ведаць, – заявіў Лукашэнка напрыканцы мінулага тыдня. – Але ёсць некаторыя [аўтары, уключаныя ў школьную праграму], якія толькі прозвішча беларускае носяць, а чытаць няма чаго».

Крыху раней афіцыйны лідар зрабіў яшчэ адну заяву: "Добра, мы ўсе размаўляем па-руску. Па-беларуску, скажу шчыра, дома і ў побыце мы размаўляем менш. Тады, магчыма, неабходна ў школе даць яшчэ адну гадзіну на карысць беларускай мовы замест англійскай?"

Уладзімір Арлоў: Ёсць такое выслоўе: "Мова абараняе межы краіны мацней за армію". Мне бачыцца не выпадковым тое, што ўсе апошнія заявы афіцыйнага лідара ў падтрымку беларускай мовы і культуры прагучалі ўжо ў новай геапалітычнай сітуацыі, якая ўзнікла ў сувязі з падзеямі ва Украіне. Гэта сведчыць пра разуменне расейскай пагрозы. Што ж датычыцца пра дадатковую гадзіну ў школах на вывучэнне мовы, то я, па-першае, зусім не ўпэўнены, што гэтая гадзіна ў школьнай праграме з'явіцца. А, калі і з'явіцца, то яна нічога не вырашыць.

РР: Чаму так песімістычна?

Уладзімір Арлоў: Як літаратар, які нярэдка сустракаецца, нягледзячы на ўсе чорныя спісы, з вучнямі, магу сказаць, што сёння і ў гарадскіх, і ў вясковых школах, асабліва вучні малодшых класаў, ужо ўспрымаюць беларускую мову як замежную. І па сутнасці нават не разумеюць таго, што ім спрабуе расказаць пісьменнік. Я думаю, тыя калегі, якія таксама сустракаюцца з дзецьмі, могуць гэта толькі пацвердзіць. Вось да чаго давяла палітыка ўлады ў галіне школьнай адукацыі!

І таму лічу, што, калі сапраўды клапаціцца пра захаванне і развіццё беларускай мовы (як мовы

(працяг на стар. №4)

КОШТ НАФТЫ

ПАРАДОКСЫ ГЛАБАЛІЗАЦЫІ

Сусветнае падзенне коштаў на нафту, здавалася б, мала тычыцца Беларусі — ў нас гэтай сыравіны, як кацянё наплакала. Але насамрэч гэтыя выбрыкі глабальнага рынку могуць справакаваць дэфолт у «сінявокай».

Сусветныя рынкі ліхаманіць. Напачатку тыдня паскорыўся працэс зніжэння сусветных коштаў на нафту. Каціроўкі асноўных марак гэтага прадукту (Brent і WTI) апусціліся ніжэй за $90 за барэль. Напрыклад, у чацвер кошт Brent склаў $82,91 за барэль, а амерыканскі гатунак WTI патаннеў аж да $80,71. Гэта самыя нізкія кошты са снежня 2010 года.

Найбуйнейшыя вытворцы нафты — Саудаўская Аравія і Кувейт — гатовыя мірыцца з нізкімі сусветнымі коштамі. Як паведаміла агенцтва Reuters, прадстаўнікі Саудаўскай Аравіі не супраць падзення коштаў да $80, калі гэта дапаможа краіне змагацца з канкурэнтамі. Міністр нафтавай прамысловасці Кувейта Алі аль-Амаір мяркуе, што скарачэнне здабычы нафты ўсё роўна не ўтрымае цэны ад падзення. Па ягоных словах, цэны могуць спыніцца ў межах $76–77 за барэль, бо гэта сабекошт здабычы нафты ў ЗША і Расіі.

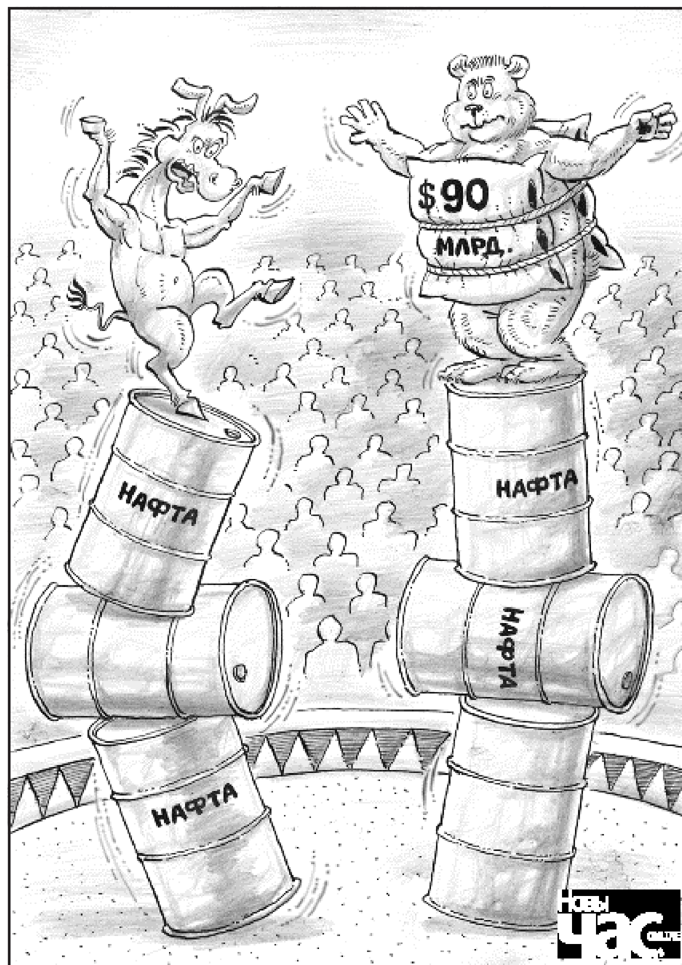
У Беларусі нафты — кацяня наплакала. Здавалася б, жыві і радуйся: для нашых нафтаперапрацоўчых заводаў будзе палёгка: чым меншы кошт нафты, тым лягчэй ім забяспечыць сваю вытворчасць. Дый кошты на газ, якія прывязаны да коштаў нафты, таксама знізяцца. Але насамрэч усё не так. Такое імклівае зніжэнне сусветных коштаў на нафту па нас ударыць вельмі балюча. А ўсё таму, што мы, па-першае, шчыльна завязаныя на пастаўкі гэтай сыравіны толькі з адной крыніцы — з Расіі. І, па-другое, мы яшчэ і шчыльна інтэграваныя ў расійскую эканамічна-фінансавую сістэму….

Значна больш па нас удараць ускосныя наступствы падзення нафтавых коштаў. Справа ў тым, што бюджэт Расіі прымаецца адразу на тры гады. Напачатку гэтага года ён быў сфармаваны з разлікамі коштаў на нафту: у 2014-м — $93, у 2015-м — $95, і ў 2016-м — таксама $95. Прычым, лічба ў $95 за барэль лічылася «крызіснай». І цяпер трэба ўлічыць, што палова ўсёй даходнай часткі бюджэту Расіі фармуецца коштам нафтагазавых даходаў.

У Расіі ёсць пэўная «падушка бяспекі» — Рэзервовы фонд, у які збіраліся «лішнія» грошы з надзвычай высокіх коштаў на нафту. На 1 кастрычніка гэтага года ён складае 90 мільярдаў долараў ЗША. Па прычыне зніжэння коштаў на нафту ў Расіі з'явілася думка гэты фонд «распячатаць». «Калі бягучая цана на нафту ў 87 долараў за барэль захаваецца на 2015 год пры кошце рубля да долара ў 40 рублёў за долар… то мы вымушаны будзем звяртацца да рэзервовага фонду», — заявіў міністр фінансаў Расіі Антон Сілуанаў на пасяджэнні бюджэтнага камітэта Дзярждумы.

У Беларусі такой «падушкі бяспекі» няма. Больш за тое, ужо некалькі гадоў запар мы штогод просім у Расіі грошы — як правіла, памер запытанага крэдыту складае $2 мільярды. Гэтыя грошы, у асноўным, ідуць на рэструктурызацыю раней узятых пазыкаў. То бок, за кошт новага крэдыту мы аддаем старыя.

Калі ж кошты на нафту працягнуць падаць, то… Расія апынецца ў складанай сітуацыі: нафтагазавыя даходы будуць значна меншыя, чым запланавана дзейсным расійскім бюджэтам. Самой пазычыць грошай у Расіі ў сённяшніх варунках не атрымаецца — з-за яе дзеяння ва Украіне яна амаль поўнасцю адрэзаная ад знешніх фінансавых і крэдытных рэсурсаў. Калі ўжо там узнікла думка пра тое, каб «залезці ў заначку», то ні на якія новыя крэдыты Беларусі разлічваць амаль не прыходзіцца.

Паўтара мільярда долараў, якія мы атрымаем (і ці атрымаем яшчэ?) з экспартных пошлінаў, ад спаўзання ў «даўгавую яму» нас наўрад ці ўратуюць. Паводле дадзеных Мінфіна, абслугоўванне і пагашэнне знешняга дзярждоўгу ў 2015 годзе абыдзецца Беларусі ў $4 мільярды: $3 мільярды на пагашэнне доўгу і $1 мільярд — на бягучае абслугоўванне пазыкаў (працэнты). Такім чынам, у дадатак да пошлінаў нам трэба недзе знайсці $2,5 (4 мінус 1,5) мільярда. Ці збярэм мы іх «сваімі сіламі»?

Гэта будзе вельмі складана, бо за падзеннем коштаў на нафту для нас абрынецца і рынак асноўнага гандлёвага партнёра, якім, ізноў жа, з'яўляецца Расія. Ва ўмовах дэфіцыту грошай у самой Расіі складана разлічваць на тое, што яна будзе масава набываць замежныя тавары, хай сабе і беларускія, за якія трэба разлічвацца валютай. То бок, з-за падзення коштаў на нафту варта чакаць і скарачэння даходаў ад экспарту ў Расію.

У выніку Беларусь можа прыйсці да «тэхнічнага дэфолту» — адмо-вы плаціць альбо працэнты па пазыках, альбо асноўную частку доўгу. Прыкладна тое, што здарылася ў Расіі ў 1998 годзе.

Сяргей Пульша
"Новы час"

ГУЧНАЯ СПРАВА

ЛУКАШЕНКО ПОГОРЯЧИЛСЯ И БЫЛ НЕ ПРАВ?

«Сейчас надену наручники, и пойдете все в камеры!» — грозил Александр Лукашенко сбившимся в кучку чиновникам, сопровождавшим его при посещении 8 ноября 2013 года ОАО «Борисовдрев».

В Минском областном суде продолжаются слушания по уголовному делу бывшего генерального директора ОАО «Борисовдрев» Владимира Мальцева.

Большинство свидетелей уже допросили, правда, некоторые не явились, а потому, чтобы не терять время, судебное следствие перешло к стадии оглашения протоколов следственных действий и документов. Материалы дела озвучивает сторона обвинения. Процедура эта обязательная, но в основном прокурор Елена Филович зачитывает названия документов и лишь изредка приводит выдержки.

Для стороннего слушателя сложно понять, о чем идет речь, а вот Мальцев очень внимателен, держит процесс, что называется, под контролем, делая замечания и давая пояснения суду по тому или иному документу. «Следствие обвинило меня в том, что график монтажа оборудования котельной не разрабатывался», — сказал обвиняемый 20 октября во время озвучивания одного из документов, находящего в 40-м томе. Прокурор подтвердила, что такой график имеется в материалах дела.

Внимание же корреспондента Naviny.by привлекло оглашение 44-го тома дела, практически полностью состоящего из протоколов поручений первого заместителя премьер-министра Владимира Семашко и председателя Минского областного исполнительного комитета Бориса Батуры.

В суде Владимир Мальцев напомнил, что согласно указу президента ответственность за ход модернизации на «Борисовдреве» несут Миноблисполком и правительство. Именно Батура, по словам обвиняемого, дал поручение заключить договор с турецкой компанией Bersey на монтаж оборудования для котельной. Напомним, следствие пришло к выводу, что Мальцев заключил с турками этот контракт незаконно. Из озвученных, хоть и частично, в суде документов следует, что гендиректор ОАО «Борисовдрев» без указания свыше и шагу ступить не мог. Даже в производственных мелочах Мальцеву не позволялось принимать самостоятельные решения.

Цитата из поручения Семашко: «Борисовдреву» согласовать с турецкой компанией Bersey и выполнить покраску оборудования термостойкой краской».

Цитата из поручения Батуры: «Борисовдреву» обеспечить дополнительную поставку масла для котельной».

И это уровень высших должностных лиц? Становится понятным, почему так был взбешен Александр Лукашенко во время посещения «Борисовдрева» год назад. «Я просил вас снимать все вопросы здесь в течение суток… Я вам руки развязал…», — негодовал президент от увиденного. (Руки гендиректора Мальцева, похоже, были связаны, и президент это понимал).

В тот же день появился указ № 502 «Об ответственности за нарушение исполнительской дисциплины». Пункт 4 документа гласил:

«Генеральной прокуратуре, Комитету государственного контроля, Министерству внутренних дел в установленном порядке возбудить уголовные дела по фактам нарушений, допущенных при проектировании и строительстве объектов открытого акционерного общества «Борисовдрев», фактам бесхозяйственности при модернизации предприятия, обеспечить привлечение к ответственности виновных должностных лиц».

О возможном наказании руководителя ОАО «Борисовдрев» не было ни слова.

Правоохранители взяли под козырек и возбудили уголовное дело против освобожденных от должностей гендиректора ОАО «Стройтрест № 21» Николая Бусалова и директора КУП «Институт «Борисовпроект» Александра Мисиюка. Изначально крайними в этой производственной драме стать должны были именно они. О Владимире Мальцеве речи вообще не шло.

На одном из судебных заседаний Мальцев обронил фразу: «Мое уголовное дело было возбуждено против проектировщиков, которые сегодня переведены в свидетели».

Корреспондент Naviny.by пытался выяснить в Следственном комитете, на каком свете находится дело Бусалова и Мисиюка. Конкретного ответа не удалось получить. Окольными путями журналист узнал, что уголовное дело в отношении Бусалова и Мисиюка было прекращено за отсутствием в их действиях состава преступления. Оба они выступили в суде свидетелями, первый продолжает свою трудовую деятельность в стройтресте на должности заместителя директора, второй — в качестве заместителя главного инженера института «Борисовпроект».

Получается, Александр Лукашенко год назад погорячился, отправляя в камеру этих руководителей. Следствие же разобралось: прекращение уголовного преследования в данном случае означает, что президент был не прав.

Остается только порадоваться торжеству справедливости. И задаться вопросом: так ли виноват Владимир Мальцев, как «нарисовало» следствие?

Ответ прозвучит в решении суда.

Виктор ФЕДОРОВИЧ
"БЕЛАПАН"

ЕЎРАПЕЙСКІ ВЕКТАР

БЫЦЬ БЛІЖЭЙ ДА ЕЎРОПЫ…

Афіцыйны Мінск спрабуе заняць нейтральную пазіцыю ў расійска-украінскім канфлікце, нягледзячы на крытычную залежнасць ад Расіі, заявіў на саміце Еўрапейскай народнай партыі старшыня Руху «За Свабоду» Аляксандр Мілінкевіч.

«Лукашэнка спрабуе заняць нейтральную пазіцыю адносна вайны ва Украіне, нягледзячы на крытычную залежнасць ад Расіі. Гэта добры шанец, каб пашырыць адносіны Еўразвяз - Беларусь. Дыялог павінен быць крытычны і абумоўлены. Але не ізаляцыя краіны», - адзначыў Аляксандр Мілінкевіч.

Чым бліжэй да Еўропы, тым далей ад агрэсара-Расіі, якая любымі спосабамі спрабуе рэалізаваць ідэю-фікс крамлёўскай эліты - аднаўлення імперыю, дадаў старшыня Руху «За Свабоду».

«Расійска-украінская вайна моцна паўплывала на Беларусь. Перад ваенным канфліктам амаль палова беларусаў выступала за ўступленне Беларусі у ЕЗ. Сёння такіх людзей у два разы менш», - адзначыў Аляксандр Мілінкевіч.

Па яго ных словах, сёння гэтаксама ж «аслабла жаданне рабіць рэформы, большасць хоча жыць у «беларускай Швейцарыі», у стабільнасці, у міры».

«Крамлёўская вайна за былыя савецкія рэспублікі пачалася не пасля Майдана, а шэсць гадоў таму, калі Масква напала на Грузію і анэксавала Паўднёвую Асетыю і Абхазію. Захад не знайшоў у сябе сілаў рашуча супрацьстаяць агрэсіі. Грузія, Украіна ... хто наступны?» - запытаўся старшыня Руху «За Свабоду».

«Гаспадар Крамля разумее толькі сілу. Дыпламатыю, кампраміс ён успрымае як слабасць. Захад не мае права аслабляць санкцыі, пакуль Расія не выведзе свае войскі з Украіны», - падкрэсліў Мілінкевіч.

Ён чакае, што Еўразвяз і ЗША будуць быць кансалідаванымі, цвёрдымі, паслядоўнымі.

«Еўропа павінна падтрымаць незалежнасць Украіны, Грузіі, Малдовы, Беларусі, краінаў Усходняга партнёрства - дапамогай у эканамічных і сацыяльных рэформах, пашырэннем абменаў, спрашчэннем візавага рэжыму і інш. Незалежнасць былых савецкіх рэспублікаў - самыя эфектыўныя лекі супраць расейскага неаімперыялізму», - адзначыў палітык.

«Галоўнае - адкрыць грамадствам гэтых краінаў Еўропу, захаваць смак Еўропы. Болей Еўропы у Беларусь!» - заключыў Аляксандр Мілінкевіч.

Прэс-служба "Руху "За Свабоду!"

НАШЫ МЕЖЫ

(пачатак на стар. №3)

тытульнай нацыі, якая стварыла гэтую дзяржаву), то трэба дадаваць не адну і не дзве гадзіны, а зрабіць канкрэтныя крокі па стварэнні беларускамоўнай сістэмы адукацыі: ад дзіцячага садка да ВНУ. Вось калі б Лукашэнка заявіў пра неабходнасць нарэшце стварыць у дзяржаве беларускамоўны нацыянальны ўніверсітэт, пра што мы гаворым усе гады незалежнасці, то гэта б прагучала сапраўды важка. А што да адной гадзіны…

Я б прапанаваў, каб гэтую гадзіну вызначылі для вывучэння мовы чыноўнікамі усіх рангаў. Каб яны хаця б займаліся мовай па гадзіне на тыдзень, а затым здалі б экзамен на яе валоданне. Вось гэта былі б сапраўдныя захады па абароне беларускай мовы і забеспячэнню раўнапраўя другой дзяржаўнай мовы, правы якой штодзень парушаюцца.

Радыё Рацыя

ДЭНАМІНАЦЫЯ

КАЛІ ПРОЙДЗЕ ТРЭЦЯЯ ДЭНАМІНАЦЫЯ?

Роўна 15 гадоў таму, 20 кастрычніка 1999 г., Нацыянальны банк прыняў пастанову аб правядзенні ў краіне дэнамінацыі. Намінальнымі кошт рубля 1 студзеня 2000 года змянілася ў 1000 разоў, у выніку чаго беларускія грашнакі пазбавіліся трох нулёў.

Беларускія капейкі - дарагое задавальненне

Чуткі пра нібыта дэнамінацыі ў Беларусі актыўна ходзяць апошнія пяць-шэсць гадоў. Упершыню яны з'явіліся ўвосень 2008-га - незадоўга да дэвальвацыі беларускага рубля, якая адбылася ў студзені 2009 года.

Пазней высветлілася, што чуткі, якія бударажаць розумы насельніцтва, не марныя. У кастрычніку 2013., Адказваючы на пытанні журналістаў, Аляксандр Лукашэнка прагаварыўся, што новыя грошы надрукаваныя і «не адзін год яны ляжаць на складах».

Можна меркаваць, што намінальная кошт рубля пасля трэцяй дэнамінацыі зменіцца ў 100 разоў, і беларускія грашнакі пазбавяцца двух нулёў. Дарэчы, у верасні гэтага года Нацбанк прыняў рашэнне, што з 2015 года банкнота наміналам 50 рублёў будзе паступова выводзіцца з абарачэння, і канчаткова гэты працэс завершыцца ў сярэдзіне 2016-га. Такім чынам, намінал купюры найменшага годнасці складзе 100 рублёў. Закрэсліць нулі пасля гэтага будзе проста, і капейкі ўводзіць не давядзецца.

Непрыемная працэдура

Дэнамінацыя - працэдура чыста тэхнічная, хоць і тычыцца грошай. Аднак насельніцтва да гэтага чыста тэхнічным працэсу ставіцца, як мінімум, насцярожана, а як правіла - негатыўна.

«Здэнамінацыяй у нас часта асацыюецца слова дэвальвацыя. Праблема заключаецца ў тым, што, па-першае, многія блытаюць адно з іншым, па-другое - у памяці захаваліся сумныя падзеі 1990-х гадоў, калі пасля дэнамінацыі ў нас разгорталіся інфляцыйныя спіралі », - кажа старэйшы аналітык Forex Club у Беларусі Валерый Палхоўскі.

Прадбачачы негатыўныя наступствы, улады, хоць новыя грошы ўжо даўно надрукаваныя і ляжаць на складах, нават не маглі аб'яўляць дэнамінацыю ў апошнія гады.

«Дэнамінацыя адкладалася з-за нежадання ўладаў лішні раз бударажыць насельніцтва. За апошнія пяць гадоў у нас было дзве дэвальвацыі, і на гэтым фоне правядзенне дэнамінацыі было немэтазгодна», - мяркуе фінансавы аналітык даследчай групы BusinessForecast.by Аляксандр Муха.

Трэцяя дэнамінацыя: ці варта баяцца?

Гісторыя суверэннай Беларусі ведае дзве дэнамінацыі: першая праводзілася ў 1994-м, другая - у 2000-м. Трэцяя, на думку экспертаў, можа быць праведзена пасля прэзідэнцкіх выбараў, якія павінны адбыцца восенню наступнага года.

Улічваючы падзеі 2011-га, калі пасля выбараў краіна сутыкнулася з фінансава-эканамічным крызісам, насельніцтва можа чакаць чарговага падвоху ў канцы 2015 пасля выбарчай кампаніі. На гэтым фоне могуць ўзмацніцца дэвальвацыйныя настроі, паўстаць новыя чуткі пра нібыта будучай дэнамінацыі.

Зрэшты, улічваючы, што новыя беларускія грошы на складах ляжаць не адзін год, дэнамінацыю ўлады наўрад ці лічаць тэрміновай мерай. Таму калі ў год выбараў ці пасля выбарчай кампаніі эканамічная сітуацыя па нейкіх прычынах стане выходзіць з-пад кантролю, дэнамінацыю зноў адкладуць да лепшых часоў. Спяшацца з гэтым улады сэнсу не бачаць - жылі бо калі-то беларусы і з мільённымі купюрамі ...

Дзмітрый Заяц

Заснавальнік і рэдактар: Смолікаў Канстанцін Эдуардавіч

Адрас рэдакцыі: г. Віцебск, вул. 1-я Сененская д.5, Тэл. +375-29-218-98-38, e-mail: kas_vit@tut.by
Газета выдаецца з лютага 2014 г.

Падпісана да друку 28.10.2014 у 17.15
Наклад: 290 асобнікаў.
Выдаецца адзін-два разы на месяц на беларускай і расійскай мовах.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.
Друкуецца пры падтрымцы аднадумцаў.
Распаўсюджваецца бясплатна дабраахвотнікамі.